

Patrick Cockburn

ISIS vs. Shiamiliserna. Irak på randen av ett obarmhärtigt religiöst krig

Ur *Counterpunch* 7 juli 2014

Sammanbrottet för USA:s och brittisk politik i Irak och Syrien väcker förvånansvärt lite kritik på hemmaplan. De tre senaste åren har deras mål varit att bli kvitt Bashar al-Assad som härskare i Syrien och stabilisera Irak under ledning av Nouri al-Maliki. Vad som hänt är raka motsatsen, med Assad vid makten där han sannolikt kommer att stanna kvar, medan Irak befinner sig i tumult och där regeringens makt bara sträcker sig några kilometer norr och väster om Bagdad.

Genom att låtsas som om oppositionen i Syrien från andra halvåret 2012 hade möjlighet att störta Assad och kräva att avlägsnandet av honom skulle vara förutsättningen för fredssamtal har Washington, London och Paris sett till att inbördeskriget i Syrien skulle fortsätta. ”Jag ägnade tre år åt att gång på gång tala om för dem att kriget i Syrien med nödvändighet skulle destabilisera Irak, men det brydde de sig inte om”, sade Iraks utrikesminister Hoshyar Zebari till mig förra veckan. Jag erinrar mig att en uppsatt brittisk diplomat på hösten 2012 försäkrade mig att talet om att kriget i Syrien skulle sprida sig var betydligt överdrivet.

Nu börjar notan komma i och med att Abu Bakr al-Baghdadi, ledare för Islamiska staten i Irak och Levanten (Isis), utropat ett kalifat i norra Irak och Syrien. Han har uppmanat alla muslimer att svära trohet till den islamiska staten och i själva verket avfärdat legitimiteten hos alla muslimska härskare världen över. Inte att undra på att Saudiarabien förflyttat 30 000 man för att bevaka landets 80 mil långa gräns med Irak. En viss gudomlig rättvisa går att spåra i detta, eftersom sauderna ännu fram till för ett halvår senare hastade iväg jihadisterna i riktning mot Syrien och Irak, men där man nu fruktar deras återkomst.

Framgångarna för Isis har att göra med dess förmåga till spektakulära segrar mot alla odds och inte på dess primitiva och brutala ideologi. Framgångar i kampen är vad som får organisationen att framstå som attraktiv för unga sunnimuslimer och man har dessutom råd att betala dem. Man kan inte vila på lagrarna alltför länge utan måste säkra de områden man erövrat och försäkra sig om att de sunnimuslimska bundsförvanter – olika stammar, medlemmar av Baathpartiet, tidigare medlemmar av Saddams armé – som anslöt sig i kampen mot Maliki inte kommer att finna att de nya herrarna är värre än de gamla och byta sida. Isis har agerat snabbt för att förhindra detta genom att kräva att de allierade svär trohet till kalifatet och överlämnar sina vapen. Men på längre sikt måste Isis visa att framgångarna i Mosul inte var bara något hastigt uppflammande. Som Abu Bakr al-Baghdadi uttryckte det förra veckan: ”Det finns inget bättre dåd än jihad, därför, till vapen, soldater i den islamiska staten, kämpa, kämpa.”

Regeringen i Bagdad hoppas att Vita huset till sist ska gå med på att sätta in drönare mot Isis´ konvojer, även om man inte kommer att tillåta attacker av konventionellt stridsflyg. Drönare är särskilt tilltalande för politiker, eftersom de verkar ha maximal skadeeffekt på fienden utan amerikanska döda, något som skulle kunna få väljare på hemmaplan att reagera. Sant är att rörliga lastbilskolonner från Isis fyllda av soldater och tunga automatvapen visat sig effektiva hittills. En företrädare för Iraks regering jämförde dem med ”forna tiders arabiska räder mot karavaner med snabbt tillbakadragande”. Men kärnan av den militära ledningen inom Isis är erfarna irakiska yrkesmän, som kommer att se till att man inte blir några lättattackerade mål. Men alla former av militärt agerande från USA:s sida, hur begränsade de än må bli, kommer att stärka den sviktande moralen inom Iraks armé.

USA är nöjda med hur drönarna fungerat i Jemen och Waziristan mot små grupper knutna till al-Qaida. Men de isolerade skarorna där utgör inte samma allvarliga hot som det som är under jäsning i Syrien och Irak, där det snart kommer att finnas tiotusentals utbildade, välutrustade och fanatiska aktivister under stark central ledning.

Men det finns en viktig aspekt av drönarkrigföring, som Washington inte ägnat tillräckligt med uppmärksamhet. Drönare har hittills mest använts mot dåligt utrustade stamfolk i isolerade delar av världen och inte mot välorganiserade grupper som Isis. Dessa kanske inte kan göra mycket åt drönare när de väl slår ner, men de kommer förvisso att kunna hämnas senare mot amerikanska och europeiska intressen. Sunnimuslimer tilltalas av tanken – och Hezbollah i Libanon fyller samma funktion för shiamuslimer – att man här äntligen har en sunnimuslimsk militär organisation, som kan strida och segra, hur motbjudande dess trosuppfattning och uppträdande än kan te sig. Tro som kommer till uttryck genom krig och död utgör jihadismens hjärtpunkt och drönarattacker kommer därför med nödvändighet att leda till hämnd.

En ny runda av kriget i Irak håller på att växa fram. Isis och dess allierade har haft lätta framgångar på grund av den oorganiserade karaktären hos Iraks armé och på grund av att man nästan enbart avancerat genom sympatiskt inställda sunnidominerade områden. Nu står man mot shiamuslimska miliser och har nått fram till shiamuslimska områden eller sådana med blandad befolkning, där man kommer att stöta på motstånd. Men Irak mer än de flesta andra länder domineras av huvudstaden, med dess sju miljoner invånare, och Isis kan sikta på att hålla Bagdad under vapenkontroll, även om man inte kan erövra staden.

USA, Storbritannien, Frankrike och deras allierade har fortfarande inte någon linje för hur Isis ska stoppas. Washington försöker nu göra vad man borde ha gjort 2010, då man kunde ha blivit av med Maliki. Iran, som vid den tidpunkten log i mjugg över att man hade övertaget över USA i Irak, gjorde samma misstag, när man trodde Maliki vara det säkraste koret, utan att inse i vilken utsträckning han försök att skaffa sig ensamrätt över makten fick den irakiska staten och dess armé att falla sönder och orsaka ilska inom den shiamuslimska minoriteten.

Samtidigt som USA misstänker iranierna för olika komplotter är de i själva verket helt tagna på sängen av vad som inträffat. ”De vill inte agera brådstörtat” svarade en irakisk politiker på min fråga om vad iranierna är ute efter. ”De väntar på att USA ska göra något”.

Iranierna har börjat agera i Irak, även om man inte satt in mycket folk. De försöker upprepa taktiken från Syrien, som gått ut på att skapa en parallell armé av miliser för att stödja eller ersätta den reguljära irakiska armén. Det säger man öppet att man gör. Men det finns en annan aspekt av deras syriska strategi, som börjar visa tecken på att uppträda i Irak och som utgör dåliga nyheter för irakierna. Det går ut på att stänga el- och vattenförsörjningen till rebellområden och genom granater och bomber smula sönder alla fiendekontrollerade städer utan någon regelrätt stormning, men där civilbefolkningen tvingas fly; sedan avancerar man försiktigt i försök att inringa fientliga ställningar genom checkpoints för att gradvis strypa dem.

Det är vad som ser ut att pågå i Tikrit, Saddam Husseins födelseplats och en stad med 200 000 invånare vid floden Tigris. Enligt ögonvittnen håller stadens centrum på att förstöras systematiskt och alla motståndsfickor hamras sönder med artilleri. Irakiska säkerhetsansvariga tror att de har goda möjligheter att rensa Salahuddinprovinsen, där Tikrit är huvudstad, men medger att det kommer att dröja länge innan Mosul kan återerövas. Under tiden har Isis börjat rasera shiamuslimska helgedomar och religiösa byggnader och öppnat dörren för ett obarmhärtigt religiöst krig.

[Patrick Cockburn är Mellanösternkorrespondent för brittiska dagstidningen *The Independent*]

Översättning: *Björn Erik Rosin*